

آثار الیمایی در ارتفاعات

سوسن (ایذه)

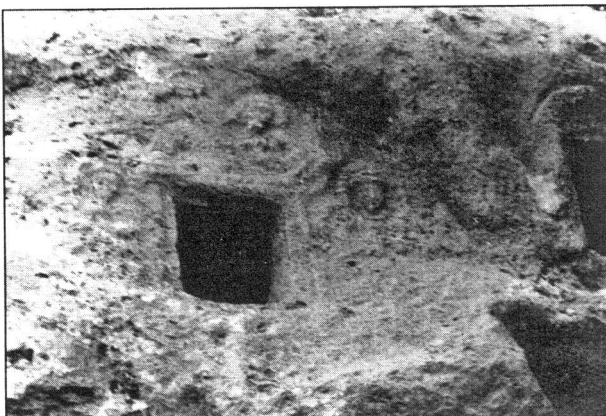
احمد حیدری

در شماره ۳۰-۲۹ فصلنامه اثر مورخ ۱۳۷۷ در مقاله‌ای تحت عنوان «آثار الیمایی در ارتفاعات سوسن» توضیحی درباره یک نقش وجود دارد که در این جا با ارائه آن توضیح مطالعه صورت گرفته سامان‌دهی می‌شود. در مقاله مورد نظر نگارنده علاوه بر کشف و بررسی آثار معماری صخره‌ای منحصر به فرد الیمایی، توانست برای اولین بار وجه تسمیه ایذه را شناسایی کند و ثابت نماید که ایذه کنونی همان هووج یا عروج دوره ساسانی و اوژ یا اوچ دوره هخامنشی است. سپس نگارنده به توصیف و ارائه طرح‌هایی از دو نقش برجسته به نام نقش برجسته بردگوری جنگه و نقش دره دژ پرداخته است. لازم به ذکر است طرح‌های ترسیم شده نقش برجسته‌ها صرفاً طرح‌های پیشنهادی بوده که با دست ترسیم شده‌اند و ممکن است اندازه و ابعاد نقش در مقیاس واقعی اندکی تفاوت داشته باشد. در ترسیم ریزه‌کاری‌های نقش برجسته بردگوری جنگه در بعضی جاها نقش بسیار برجسته بوده به گونه‌ای که برای مثال چین روی چهره نقش کاملاً مشخص بوده است ولی در برخی جاها نقش به قدری کم عمق حجاری شده بود که نویسنده چاره‌ای نداشت جز آن که بقیه نقش را بازسازی نماید.

درباره نقشی که به نام نقش برجسته دره دژ معرفی گردید لازم به ذکر است که طرح ترسیم شده صرفاً طرحی پیشنهادی بوده که با دست ترسیم شده بود و متأسفانه در ترسیم نگاره دره دژ تنها به مشاهده تصاویری که از دیواره انتهایی دخمه انداخته شده بود تأکید گردیده و همین امر موجب ایجاد اشتباهی شد چرا که نگاره‌ای که در فاصله بیش از یک متری قابل رویت بود در

فاصله کمتر از یک متر قابل تشخیص نمی‌باشد، به عبارتی خلل و فرجی که در اثر فرسایش طبیعی در دیواره دخمه دز پدید آمده است تشخیص هرگونه نقشی را در دیواره انتهایی دخمه غیر ممکن می‌سازد و تأکید صرف به محتوای تصویر موجب اشتباهی می‌شود که نگارنده و یا هر بیننده دیگری را گریبان‌گیر آن شده بود می‌کند و از آن جا که پیش از چاپ مقاله به علت از بین رفتن پل ارتباطی امکان بازدید و انطباق توصیفات صورت گرفته با آثار مورد نظر وجود نداشت و از سویی پیدا شدن نقش برجسته‌ای مشکلات عدیده‌ای در برداشت. از این رو نویسنده چاره‌ای نداشت که برای حفظ حق علمی خود مطالبش را پیش از آن که بتواند آثار را پس از تهیه تصاویر مورد بازدید مجدد قرار دهد منتشر سازد و این امر موجب شد که هر چند در مقاله اول خود نقش برجسته بردگوری جنگه را به طور شگفت‌انگیزی بازسازی دترسیم نماید ولی در ارائه طرح نقش دخمه دره دژ و نقش کناری آن دچار ناکامی شود چرا که هر چند برجستگی اندکی در دیواره انتهایی دخمه دره دژ وجود داشت ولی خلل و فرج موجود در دیواره انتهایی دخمه امکان تشخیص هرگونه نقشی را غیر ممکن می‌ساخت و ارائه هر گونه طرحی از نگاره؟ در دیواره دره دژ تخیلی و غیر مستند می‌باشد.

البته هر چند نویسنده بنا به علی دچار اشتباه شد، ولی امید بر آن است که هیچ‌گاه شرایطی در محافل علمی ما پیش نیاید که به جای همراهی و مساعدت در جهت تحقق یک مطالعه علمی شرایط به گونه‌ای ایجاد شود تا نویسنده و خواننده دچار اشتباه شوند.

نقش برجسته بردگوری جنگه